

Ամեն օր կհրատարակուի : - Հատը 20 փարա է : - Պոլիս բաժանորդ ըլլալ ուզողը մէկ արծաթե Մէճիտ պիտի վճարէ 100 թուոյ համար : իսկ գաւառացի համար 25 դր՝ դարձեալ 100 թուոյ համար : թղթատարութեան ծախքէ ազատ ըլլալով : - Ծանուցման տողը 40 փողոս է մէկ անգամի համար : - Լրագրիս վերաբերեալ նամակ եւ ուրիշ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել յառ Տնօրէնն ի կ' Պոլիս Չաղմաճըլար Եօդուշու Զիւմալիւլլիս խան վերի յարկ թիւ 24 անեակը :

Ա Չ Գ Ա Յ Ի Ն

... Խմբագիր

Օրագիրքը 221 թուովը, Ս. Պատրիարքին ըրած իբր մէկ բարեկարգութեան վրայ գիտադութիւն մը հրատարակած էր, այն է՝ ժողովներուն եւ իւրանին Ղալաթիա փոխադրուելու որով ինքը ժամանակ պիտի ունենայ ազգային գործերու վրայ խորհելու :

Ասկէց կիմանանք թէ մինչեւ հիմա ժամանակ չէ ունեցած՝ ազգին գործերուն վրայ խորհելու : կամ թէ՝ արգիւնք մը չէ տեսնուած :

Ազգը մեծագոյն մասամբ ուղեց Պարիսարքական Գահը Խորխեան Սրբաւորներ բազմիւր եւ ընդունեց « Հայրիկ » անունը՝ որով կոչուիլ ուղեց ինքը - յուսալով որ իբր հայր պիտի պաշտպանէ իրենց իրաւունքները, եւ ազգը մեծ օգուտներ պիտի քաղէ իւր Պատրիարքութենէն, որոց մին ալ ես էի : Բայց դժբաղդաբար բոլոր յոյսերնիս պարսպոր ելաւ մինչեւ ցարգ, եւ ներկայ ընթացքով նոյն ըլլալուն չեմ տարակուսիր : Ես փորձով տեսայ. - Իւր խօսածներն ինքն չէր, չճանչնար իւր ստորագրութեան յարգը եւ պատիւը, ինչպէս վերջին օրերս տեղի ունեցած է այնպիսի դէպք մը, որ Ազգին եւ իրեն մեծ անպատուութեան պատճառ եղած է, եւ որուն համար կապտանեմք որ իրմէ բացատրութիւն ուղեն անանք որոց յայտնի է այս դէպքը եւ որոց պայտօնն է հսկել ազգային պատուը : Կաշտպանէ հարուստը՝ աղքատութիւնը ունակ ինքնելով, անբարոյսական անձ մը պաշտպանելու համար մինչեւ անգամ այլ ընդ

այլոյ խօսիլը յանձն կառնէ : Եւ ինչպէս իւր ինիշճը հանդարտ եղած է՝ կրօնականներէն ոմանց գոյթակղելի գործոց վրայ անխոյթ կենեալով : Եթէ քաղաքականութիւն չլիտէր (ինչպէս որ կրօնէն) գոնէ իւր կրօնքին եւ սրտուոյն նախանձախնդիր ըլլայ :

Ունիմ ուրիշ գրելիք ալ : Բայց կ'իմոզում ուրիշ անգամի, յորում զստ զստ պիտի ապացուցանեմ գրածներս :

Ընթերցողք գիտնան, որ այս ամօղերը գրած ժամանակս Ազգիս վիճակը աշփիս առաջը առնելով կողքամ : Գտրերէն Աբրահամու որդիներ յարուցանելու կարող Աստուած այցելութիւն ընէ մեր Ազգին, զմեզ մեր կործանման վիճակէն ազատելու համար ազգասէր եւ անձնուէր հովիւներ հանելով :

Սրբազան հայր, գթա՛ Ազգին վրայ խոհական ու անկեղծ խորհրդականներ ա՛ռ քովդ, ապաթէ ոչ կորուստ է մեր վերջը :

Խնդրեմ մեծ Խմբագիր, որ սոյն գրութեանս Զեր պատուական լրագրոյն մէջ անկիւն մը շնորհելու բարեհաճիք :

Մամաթիա Ս. Յովհաննէսեան
25 օգոստ. 1870

Առաջիկայ կիւրակէ օրը Նարըզափուի Խորխեան վարժարանի աշակերտաց պարգեւաբախտութեան հանգէսը պիտի կատարուի թաղին եկեղեցւոյն մէջ, սկսեալ ի ժամ 3 :

Վարժարանին համանուն ընկերութիւնը կիսախաքի որ ուսումնասիր ազգայինք, աշակերտաց ծնողք եւ թողեցիր բարեհաճին ներկայ դռնուիլ ի քաջադերուժիւն ուսանողաց :

— Հակահասունեանց կողմանէ քանի մը պատուաւոր անվինք այս շաբթու բարձր . մեծեպարքոսին աղերասգիր տուեր են , իրենց խնդրոյն կարգադրութեան համար :

— Գեր . Հասունեան , քանի մը կղերականաց ընկերակցութեամբ բարձր . մեծ եպարքոսին ներկայանալու կէս ժամու չափ տեսակցելու պատիւունեցաւ այս շաբթու :

Խ Ա Ռ Ն Լ ՈՒՐ Ե Ր

Օգոստ . Սուլթանը մեծ գումար մը տուեր է պատերազմի մէջ վիրաւորեալ զօրաց օգնութեան համար :

— Մարաքաղաքիս գաղղիական դեսպանն ալ յիշեալ նորատակաւ 35000 ֆրանկ ժողոված է եղեր :

— Վիեննայի օսմանեան նորընտիր դեսպան խալիլ պէյը վաղը ճամբայ պիտի ելնէ եղեր :

— Հասարակային շինուածոց պաշտօնեայ Տափուս քաջան՝ որ ժամանակէ մը հետէ Եւրոպա կդանուէր , երեքշաբթի օրը մայրաքաղաքս դարձաւ :

— Մայրաքաղաքիս գաղղիական դեսպանը կայսերական կուսակցութենէ ըլլալուն պատճառաւ , ինքնին հրաժարական տուեր է :

— Պէյօղլուէն մինչեւ Պէօյիւքտէրէ Ծօնէ ճամբու մը շինութեան ուրիշ մը յանձնառու եղեր է , ամեն մէկ քիւմէթը 15000 ֆրանկի :

— Կըսուի թէ՝ Բրուսիոյ կառավարութեան գրգմամբ , հեղինական ծովասպատականներ տեսնուեր են Ղօլօսի կողմերը՝ մայրաքաղաքէս Մարսիլիա երթեւեկող գաղղիական թզթաւար շուգենաւները բռնելու համար : Հետեւաբար՝ այս շոգենաւները գաղբեցուցեր են իրենց ընթացքը :

— Բ . Դուռը Լոնտոնի մէկ ընկերութեան արտօնութիւն տուեր է , բուսնուգէն մինչեւ Եէրիէօյ կամարը մը հաստատելու համար : Մօլտօ-Վալաքիոյ Կարպըս իշխանը այս պատճառաւ շնորհակալութեան դիր մուղղեր է Բարձր . մեծ եպարքոսին :

— Մուտանիայի մէջ պատահած հրդեհէն այրեր են՝ 626 տուն , 78 խանութ , 6 եկեղեցի , 1 հիւանդանոց , եւ 125 մազաղա :

Վերջին պատերազմին մէջ բրուսիայիք գաղղիացիներէն 24 հասարակ թնդանօթ , եւ կմիթրայօղ գրաւած ըլլալով , մեծ հանգիսիւ Պէրլին կտանին եղեր :

— Իտալիոյ դահաժառանգ իշխանն ու իշխանուհին շնորհաւորութեան դիր ուղղեր են Բրուսիոյ դահաժառանգ իշխանին , վօրթի պատերազմին մէջ բրած յաղթութեանն համար :

— Բրուսիացւոց բանակը փարիզէն միայն չորս ժամու չափ հեռի կգտնուի :

— Բրուսիոյ թագաւորը սատարի պատուէր կընէ , գաղղիական գրաւեալ տեղերուն մէջ հասարակաց ընչից ու պատուոյն չդպչելու եւ ամենուն հետ մարդատիրաբար վարուելու համար : Ընդհակառակն վարուողները հրացանի բռնելու որոշում՝ եղած ըլլալով , քիչ մնացեր է որ բրուսիացի զինուոր մը հրացանի բռնուի՝ հացագործի փուռէ մը միայն հաց մը գողցած ըլլալուն համար :

— Գաղղիոյ գիւղացիք Նարպէանի հաւատարիմ ու կուսակից ըլլալուն համար , փարիզէն դիւղերը գացող գաղղիացւոց վրայ դէշ աչքով կնային , եւ այս պատճառաւ գիւղի մըմէջ փարիզացի մը սպանուեր է :

— Կըսուի թէ՝ Տանիմարգայի կառավարութիւնը վերջապէս պիտի ստիպուի Գաղղիոյ հետ միանալ եւ Բրուսիոյ դէմ պատերազմիլ , որովհետեւ ժողովուրդը անզուսպ կերպիւ Բրուսիոյ դէմ առնելութեան ցոյցեր կընէ եղեր :

— Պրիւքսէլէն (Պելճիգա) բազմութիւ տիկնայք բանակատեղին դացերեն , պատերազմի մէջ վիրաւորեալ զօրաց դարման տանելու համար :

— Գաղղիացիք վերջին մեծ պատերազմին մէջ 40000 հազար դերի տալէն դատ , 14 հազարի չափ ալ մեռեալ ունցեր են :

Փարիզի լրագիրներէն մէկը՝ 20000 ֆրանք գրաւ դնելով՝ հրապարակաւ անդամ էր թէ դադրիական զօրքը սեպտեմբեր 13ին Պէրլին պիտի մտնէ : Բըրլինի զինուորական հրամանատարներէն զնդադրեալ մի տեսած ըլլալով այս հրապարակութիւնը՝ հետեւեալ գիրն ուղղել է լրագրատեալին :

«Բարեկամ՝ - Իմ հայեանակցացս մէկը ինձ իմացուց ձեր ըրած հրապարակութիւնը եւ լրագրողդ նոյն թիւն ինձ տուաւ : Կարգացի ձեր զարմանալի հըրատարակութիւնը : Կրտսէք թէ դադրիական զօրքը սեպտ. 13ին Պէրլին պիտի դառնուի . այս մասին շատ կտաւիք . ահա՛ ես ձեզի հետ դրաւ կղնեմ որ բրլինական զօրքը նոյն օրը Փարիզի կոյսերական պալատին առջեւ պիտի դառնուի . այս խօսքը միայն ձեզի պատասխանած ըլլալու համար չեմ բեր . թէ որ չգիտէք բացատրեմ , որպէս զի ձեր բարեկամաց ալ հաղորդէք եւ աղէկ մը մտածէք : - Նախ՝ եւրոպա մեզի մեծ համակրութիւն ունի . երկրորդ՝ մեր հետեւեալ , հեծեալ ու թնդանօթածիգ զօրքը քանի մը աստիճան աւելի վարժ է ձեր զօրքէն . երրորդ՝ Նաբոլէոն պատճառ եղաւ Գերմանիոյ դաշնակցութեան ու միութեան , որուն շատ կփափաքէինք . չորրորդ՝ այս միութեան պատճառաւ , չէթէ չենք վախնար ձենէ այլ զձեզ դպրոցի տղոց տեղ անգամ չեմք դնել . հինգերորդ՝ մեր պատերազմը քաղաքակրթութեան համար է : Կղարմանալի որ այս պարագաները չէք կրնար ձեր աչքոյ տուլ . բերել դուք , որ կարծիք թէ իմաստուն ու հեռատես էք :

«Ասոնցմէ զատ , ամենեւին մի տարակուսիք թէ բողոքական ազգը ամեն բանի մէջ յաջող ու յաղթող է , եւ այսուհետեւ ալ անանկ պիտի ըլլայ . ինչպէս Ամերիկա՝ որ բողոքական ըլլալուն համար այնչափ յառաջ գացած է :

«Սակայն , տես թէ Գաղղիա ինչ վիճակի մէջ է . ներկայ պատերազմներուն մէջ ալ երկու մեծ գաւառներ կորուսիք : Բարեկամ , ներեցէք , լաւ մտա-

ծեցէք . Նաբոլէոն Ա . ի գրաւած տեղերը առնելով՝ զինքը այն հոգերէն ազատեցինք . Նաբոլէոն Գ . ի իշխանութեան տակ դանուող երկիրներուն վեցին մէկը հնայ . եթէ գաղղիացւոյ վճարած պատերազմական ծախքն ալ հաշուի՝ դործը ո՛ւր կ'երթայ . ներկայ պատերազմներէն մակարեբելու է թէ Աստուած կ'օգնէ մեզ . ձեր մէջ ամեն մարդ ազատ է կարծիք ցայտնելու , բայց ամենքն ալ մտախոհ չըլլալու պատճառաւ արդեօք ինչ արդիւնք կ'տեսնուի» :

ՀՐԱՀԱՆԳ ԾԵՐԱՄԻ ՄԱՔՈՒՐ

ՀՈՒՆՏ ՌԵՆԵՍԱՆՈՒ

Կտաւ մը պատրաստէ , որուն վրայ 3 մէթրօ ընդարձակութեամբ քառանկիւնաւոր նշաններ ըրէ , երբոր թիթեռները կը գուգաւորին , եւ կամ թէ էգերը որ հաւկիթ պիտի ածեն , ան ատենը հաշուելու է միջոցը , որովհետեւ 45 անգէկ էդ խողպիները 25 տրամի չափ հաւկիթ կարտադրեն , որուն համար կտաւին վրայ այնչափ անգամ 45 քառանկիւնաւոր նշաններ ընելու է , որչափ որ 25 տրամ հուստ ունենալ կուզեն , 45 էգն ալ առողջ համարելով . բայց թէ որ անպահովութիւն չունիս , ան ատենը ունիին կամ 25 տրամին 60 հաշուելու ես : Ամէն քառանկիւնները թուանշանելու է : Եւ յետոյ , այնչափ թուղթէ կամ բարակ թիթեղէ հագառած եւ ծածկոցներ պատրաստելու է , որչափ որ կտաւին վրայ քառանկիւնաւոր նշաններ ըրեր ես . այս ծածկոցներն ալ թուանշանուած ըլլալու է : 6 չէնթիմէթրօ (մէկ չէնթիմէթրօն էնտագէ ու կէս է) ստորնային տրամագիծ ունենալու է : 6 չէնթիմէթրօ բարձութիւն , եւ 2 ու կէս չէնթիմէթրօ , վերի բերանին դրամագիծը եւ վերջապէս նոյնչափ ալ թուանշանուած թուղթէ տուփեր պատրաստելու է : Ասոնցմէ ետքը երբ կակսին թիթեռները դուրս ելնել , ընտիրները որոշելով նշանելու է . տեսակովը գուգաւորելով վրանին կըլանող թուղթէ հասարակ վանդակներով դոցելու է . եւ ոմանց էգերուն վրայ ալ վերը ըստած թիւ ունե-

ցող ծածկոցով դրոշմել է . դուքաւորութենէ 5-6 ժամ վերջը արունները զատելով թիւ ունեցող տուփերուն մէջ դրնելու է . եւ այս տուփերուն թիւն ըլլալու է ծածկոցին թուոյն համեմատ : Լ.դերը քառանկիւնաւոր նշաններ ունեցող կտաւին վրայ փոխադրելու է , եւ որուն թիւերը տուփին ծածկոցին թուոյն հաւասար ըլլայ . ուստի կրկին դոցէ այս վերջինով , եւ որպէս զի թիւ թեւը չգրգռի սահմանեալ չափէն , 24 ժամէն վերջը , երբոր է ԿՔ հաւելիթը ածեց , կտաւին վրայէն վերցուր , եւ արդէն իրեն հետ զուգաւորած արուն տուփին մէջը դիր : Թիթեւներուն աւարտումէն վերջը , կտաւները տարածուած թողելու է նոյն շրջապատովը , մինչեւ որ հաւելիթները իրենց բնական կապարային գոյնը ստանան . հոսի ուրեմն չոր , (որ բնական խոնավութիւն չունենայ) եւ դիրքը հիսիւսակողմն սենեկի մը մէջ դնելու է :

Այս դրութեամբ վերի յիշուած հրահանգը ի գործ դնելէ զինի , այսինքն զատելով մաքրելը , որն որ եօթը առաւան միջոցը ի գործ կը դրուի՝ յուլիսէն սկսեալ մինչեւ յունվար ով որ մանրադիտակ կամ խոշորացոյց գործի ունի , եւ գործածելը գիտէ , օգտակար եւ դիւրին միջոց մը ունեցած կըլլայ ընտրողութեան , եւ ով որ չունի եւ գործածելն ալ չդիտէր , պարտի ունենալ եւ գործածելուն կերպը սովելի , եւ կամ թէ վարժեալ անձի մը առաջնորդութեամբ ի գործ դնել :

Յիշեալ մանրադիտակի եւ կամ մանրադիտակաւ տերմերը զատելով մաքրելուն վրայ ուրիշ անգամ դրել կ'ստատանանք մեր շերամագործ հայրենակցաց :

(ՄԱՆՁՈՒՄԷ)

Թարգ . Իտալականէ
Յ . Սահակունի Մանուկեան Մաշկերտցի

ԱԷՏԱՅԷ ԳԱՐՇԸ ԱԷՏԱ անունով տեսրակ մը հրատարակիլ սկսած է , խմբագրութեամբ Պ . Գ . Տէյրմէնճեանի :

Կշտուի ամեն հայ գրավաճառաց քով

և Եէնի ճամիի դուռը թահափճի Պ . Գառնիկին խանութը : Գին 2 դր :

Խոսող իւղի Ա . Ն . և Շահնազարեան վարժարանին պարզեւաբաշխութեան վերջին հանդիսին մէջ Տէմիրճիպաշեան Լ.Ֆէնտիին խօսքը , առանձին տետրակով մը տպագրեալ - Շահնազարեանի մը խղճին պարզ քննութիւնը - անունով , բոլոր գրավաճառաց քով կ'ծախուի մէկ քառորդ մէճիակի :

Եէնիչէրեաց խիստ հետաքրքրական արտածութիւնը - երկու հատոր - յունարէն բնագիրէ հայերէնի թարգմանուած , և առաջին հատորին տպագրութիւնը բնագած ըլլալով՝ մայրաքաղաքիս բոլորհայ գրավաճառաց խանութները կ'ծախուի միայն առաջին հատորը 20 դր : - Երկրորդ հատորին տպագրութիւնն ալ շատ քիչ ժամանակէն կ'ընտանայ : - Կանխիկ 50 դր վճարողը կրնայ երկու հատորը մէկտեղ առնել , գրավաճառաց կողմանէ Երկրորդ հատորը յանձնելու համար տունակ մ'ընդունելով :

Արդարեւ կկարմրիմք՝ հարկադրեալ տեսնելով զմեզ , հրապարակաւ խնդրելու որ մայրաքաղաքիս եւ գաւառաց մէջ փունջի բաժանորդ եղող մեծարդոյ ազգայինք բարեհաճին շուտով վճարել փունջի փոքրիկ բաժանորդագիրն :

Բոլոր ծախքերը կանխիկ են , եւ եթէ չվճարուին՝ մեծ դժուարութիւններ դէմ է կենն մեզ . . . :

Այս առթիւ դարձեալ կ'յիշեցունեմք թէ գաւառական բաժանորդք ողջ ըստակ պիտի վճարեն :

ԾԵՐ ՍԻՐԱՀԱՐ անուն վիպական նոր հրատարակութիւն մը՝ որ է հեղինակութիւն Գալֆայեան մեծարդոյ Համարձու աղայի , - մայրաքաղաքիս բոլոր հայ գրավաճառաց քով կ'ծախուի ի գին 5 1/2 դր :

ՏՆՕՐԷՆ ԵՒ ՏԷՐ

Հ . Ս . ԱԼԱՄԱՆԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ա . ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Կ . ՊՈԼԻՍ ԶԵՒՄՊԵԼԼԻՆՆ ԵՆ ԹԻԻ 24